

FRONT-LINE

Vera Vukajlović

Vsaka ima svoj faktor

ŽENSKI ZALIVI: Ženske zgodbe

Uredila Nataša Hrastnik, izdala Vlada Rep. Slovenije, Urad za žensko politiko.
Založba Mihelač, Ljubljana 1996 (Zbirka Zaznamovane)

Vsi se še spominjamo ene prvih in najodmevnejših – pa ne nujno pozitivno – akcij izdajatelja, Urada za žensko politiko pri Vladi Republike Slovenije, ki je ostro protestiral proti različno osončenim ženskim ritim v kopalkah na lepaku za nekakšen kozmetičen izdelek, češ da gre za žensko v žaljivi redukciji od kolena do popka in bla bla; vse skupaj je bilo podobno naivnemu feminističnemu nasprotovanju pornografiji, samo veliko pozneje. S ponovitvijo motiva ženske riti, čez katero se preliva nakodrana morska globina, na naslovnici *Ženskih zalivov*, zbirke štirinajstih zgodb enakega števila avtoric, je Urad dokazal, da se zaveda, da je nalaščna ponovitev napake duhovita, da nam tistega, ki je je zmožen, naredi bližjega in simpatičnega.

Kot ženski in sploh mi je seveda všeč, da so se vnovič frontno pojavile pisateljice, da se je zgodil neverjeten odziv, kakršnega je sprožil že lanski natečaj z naslovom *Zaznamovana*. Večji problem je seveda ta, da je dobila po tem proznem delu Nedeljke Pirjevec naslov cela zbirka; seveda so s svojo spolnostjo in družbeno vlogo zaznamovani tudi moški, da transseksualcev, ki jo verjetno še bolj občutijo, pa gobavcev ali albinov ne omenjamo; naslov zbirke bi se moral širše ogniti jamrajočemu podtonu in zbrisati inferioren in defenziven prizvok projekta.

Tokrat se ob prvonagrajeni Maji Novak, sledita ji Nina Kokelj in Jožica Lorenci, predstavlja še deset imen: Vedrana Grisogono, Helena Kos, Neja Kos, Nadja Košuta, Manka Kremenšek, Katarina Mahnič, Nedeljka Pirjevec, Barbara Simoniti, Barica Smole, Suzana Tratnik, te so sodelovale že lani, večino poznamo po revialnih objavah ali po njihovem delovanju na drugih področjih. Seveda je razveseljivo, in že tako je ta izbor dosegel svoj namen, da se pojavljajo tudi imena, ki jih še nisem zasledila, da je natečaj spodbudil avtorice, da so ustvarjalnost usmerile na področje, na katero je sicer ne bi, ali pa spraznile predale in stopile v javnost. Čeprav je obenem res, da so začetni izdelki v večini primerov po notranji nujnosti v tesni bližini začetniških.

Proze uvajata iniciacijska zgodba iz istoimenske zbirke Marije Vojskovič, ki je rabila kot izhodišče natečaja, še predtem pa njeno pavšalno uvodno besedilo, pisano iz izkušenj o razmerjih med moškim in žensko; Marija Vojskovič piše menda doma, potem ko po naporni službi odgara še gospodinjski šiht in ko se njeni zavalijo v posteljo. Moram priznati, da me je neprijetno presenetilo, ko sem nekaj, kar bi prej pričakovala v pogovoru svojih starejših patriarhalnih in mačističnih kolegov, prebrala tu. Kot da ne bi imeli žensk poklicnih pisateljic! Ali ni takšno posploševanje o tem, kako in kdaj piše ženska, o tem, da je ženska predvsem ljubiteljica literature, da to počne nekako ob vsem drugem in do konca neambiciozno, ob nekakšnih večnih resnicah o predajanju družini brez rezerve in moški samovolji, da nas priznajo kot enakopravne in nam pomagajo pri "ženskih delih" (dobesedno!) – prav privolitev v tisto k sreči vse redkejšo mentaliteto, ki naj bi jo ta in podobni izbori sesuvali?

Moram reči, da sem se znašla v nevzdržnem položaju, ko sem se želela z besedili spoprijeti kritično, kot z literaturo. Svoje je že rekla strokovna žirija – in o tem enostavno ne gre soditi, pa basta (in če se spomnimo samo članov upravnega odbora kresnika, ki žiriji očitajo njene odločitve, vidimo, da gre za ljudi brez manir).

Preostane torej samo to, da bi poskušali prodreti v specifiko posameznih avtoric na podlagi kratke zgodbe, od katerih so bile nekatere napisane prav za ta natečaj – to je očitno, saj so morje, torej zaliv dobesedno, pa tudi morske prigode nenavadno pogosti – druge pa pobrane iz predalov v prepričanju, da se v naslovu z zalivom in ženskami lahko zasidra vsaka

zgodba (te so skoraj praviloma boljše, tudi verjetno zaradi nujnega staranja in predelave). Takšno početje bi bilo enako gledališki kritiki, ki hoče z enim stavkom spregovoriti o vlogi in igri hkrati, o tem obvestiti morebitnega gledalca in igralca, vse skupaj pa zapade v popreproščeno tavitološko karakterizacijo. Pa saj tudi ne more v kaj drugega.

In ne nazadnje bi presoja zgodb iz *Ženskih zalivov* zgrešila prav zato, ker je zbirka zastavljena frontno, to pomeni, da se literarno slabše in manj poznane kolegice priklopijo na boljše in bolj uveljavljene, hkrati pa si jih posadijo štiporamo in jim kot izstopajočim dajejo oporo prav s številčnostjo. Osredotočanje na kakovost bi torej prav nasilno razdruževalo in ločevalo tisto, kar je deklarativno združeno pod isto streho in je prav to združevanje eden poglobitvinih ciljev.

Ženski zalivi so torej predvsem ženskopolitična gesta in zanimivi predvsem skozi to optiko. Tako sodijo v isto skupino kot skupinske izdaje obrobni, na primer območnih, istospolno usmerjenih, takšnih z redkim poklicem, vrlino ali s hibo. Takšni projekti dosežejo svoj namen, če jim uspe animirati javnost, dvigniti prah, opozoriti na problematiko (žensk, Prlekov, smučarjev) – in dobiti denar od lokalnih, poklicnih ali drugačnih organizacij, ki se sicer za takšne stvari ne zanimajo. Tako je razveseljivo, da tudi literatura uspešno izrablja Urade in tako zmami možu brez posebnosti, ki bedi nad malho, kakšen tolar.

Komaj čakam Urad za jezik, potem pa še tistega za literaturo.